

Hra na zvonkohru

(audio 034 CD 1)

Seznámíme se s nástrojem zvaným zvonkohra. Má kovové různobarevné kameny, do nichž když udeříme paličkou, znějí zvonivým vysokým tónem. Na zvonkohru můžeme zahrát různé melodie, ale pro začátek zkusíme jen jednotlivé tóny.

Najdeme si kameny s tóny c a g. Ostatní kameny vyjmeme, aby se nepletly, ponecháme pouze tyto dva. Zkusíme hrát tóny rozloženě, střídavě, poté oba tóny v souzvuku, najednou, na 1. dobu v taktu. Po celou písničku doprovázíme pouze tímto dvojzvukem. Připojí se hráči na rytmické nástroje a nakonec i zpěv.

Jazykolam

„Naše posvíceníčko je ze všech posvíceníček to nejposvíceníčkovatější posvíceníčko.“

Zkusíme s řezáky u sebe, dvakrát opakujeme a pak je uvolníme.

UČEBNICE, S. 18–19

CÍLE HODINY

Žák:

- rozvíjí sluchovou pozornost, rozlišuje a napodobuje známé zvuky
- rytmitizuje slova a krátké texty
- aktivně prožívá poslouchanou skladbu – J. Ježek: *Bugatti step*
- rozpozná v proudu znějící hudby zvuk nástroje – klavír
- reaguje pohybem na známý hudební úryvek
- kooperuje se spolužáky ve skupině
- seznamuje se s rytmickými slabikami
- rozeznává změny tempa skladby, chápe pojmy „pomalu – rychle“

Dopravní prostředky, zaměření na automobily – nové, historické, rychlost, automobilové závody atd.

(audio 035 CD 1)

Společně si prohlédneme ilustraci. Pustíme poslechovou ukázkou. Děti mají za úkol poznat hudební nástroj, který skladbu hraje – najdou jej mezi nástroji na s. 15 v učebnici.

Po prvním poslechu se ptáme:

Jakou náladu ve vás hudba vzbuzuje? Náladu skladby nejvíce ovlivňuje její rychlost – cizím slovem tempo. Je tato skladba rychlá, nebo pomalá? Hodí se rychlé tempo hudby k autům na obrázku? Proč?

Zmíníme jméno autora skladby a její název. Pozornost můžeme věnovat krátkému vyprávění o závodech aut „bugatek“, které ve 20. letech 20. století ohromily autora této skladby Jaroslava Ježka.

Pohybová hra – motor

Sílu motoru dávají píсты, které se pohybují nahoru a dolů. My si na takové písty zahrajeme. Budeme nejsilnější motor na světě.

Rozdělíme děti na dvě skupiny. Nejprve společně vyzkoušíme na pokyn podřep. Poté udržujeme např. pomocí bubínku dvoudobé metrum, děti se v podřepu střídají. Pustíme úryvek ze střední části *Bugatti stepu* a doprovodíme jej nacvičeným pohybem.

Poté si poslechneme celou skladbu ještě jednou a děti mají za úkol v okamžiku, kdy uslyší známý úryvek, předvádět po dobu jeho trvání píсты v motoru, což je během celé skladby 3 x.

Rytmizace slov

Z obrázku na s. 18 hledáme slova, která se dají dobře rytmitizovat (rytmicky deklamovat). V učebnici máme dva příklady – *ry-chle je-du* (osminový rytmus), *chvá-tám* (čtvrtkový rytmus). Společně si je rytmicky říkáme a ukazujeme prstem na příslušné šedivé čtverečky a obdélníky (krátké a dlouhé tóny). Hledáme další slova (*au-to-mo-bíl, to je rych-lost, do-ko-leč-ka, má-vá, hlá-sí, trou-bí* aj.). Říkáme rytmicky, hrajeme na tělo.

Tóny – noty

Tóny, které slyšíme hrát nebo zpívat, se mohou zapisovat. Nejčastěji je píšeme notami – nota je značka pro tón. Tóny jsou různé, proto i noty mívají různé tvary.

Předneseme přísloví: *Přišel k nám bílý kůň, zalehl nám celý dvůr.* Ptáme se dětí, zda dokáží odpovědět na tuto hádanku. Připomeneme svátek sv. Martina, který se blíží.

M

Na obrázku na s. 19 nahoře je obrázek sv. Martina na bílém koni – přinášel první sníh. *Co to znamená? Co ale přivezl náš Martin místo sněhu?*

Prohlédněte si obrázek a řekněte, jak vypadají noty, které na něm vidíte. Všechny mají černou hlavičku, štíhlou nožku. Některé mají i praporek. Uděláme v notách pořádek. Ty bez praporku přiřadíte (spojte čarou) do levého pytle, s praporkem do pravého pytle.

Zahrajeme delší, čtvrtkové noty (z levého pytle) – pravidelně v 2/4 taktu hrajeme a říkáme rytmické slabiky: *tá, tá* atd. Poté hrajeme krátké, osminové noty (z pravého pytle): *ty-ty-ty-ty* atd. Noty a tóny se zde liší délkou.

M

Svatý Martin má určitě velmi dobře cvičeného koně.

Ptáme se dětí, co znamenají povely *hyjé, prr, hot, čehý*.

hyjé = vpřed;

prr = zastavit;

hot = vpravo;

čehý = vlevo.

Výcvik koní – hra na uvolnění

Rozmístíme se v prostoru. Vedoucí skupiny (jezdec sv. Martin) volá povely a ostatní (koně) se podle nich pohybují. Martin si chce vybrat nejlepšího koně.

Potom můžeme vytvořit dvojice, postavíme se za sebe a chytíme se za ruce. Vpředu je kůň a za ním jezdec, který udává povely.

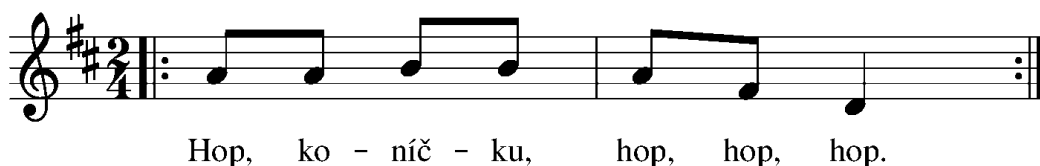
Dechové cvičení

Pokud nejsou děti ještě rozezpívané, důsledně se vracíme ke cvičením v úvodní kapitole této příručky. Koně si potřebují odfrknout s výdechem *fbrrr*. Dbáme na uvolnění rtů.

Ale koně se potřebují uklidnit, úplně zastavit. Brzdíme koně. Děti stojí nakročeny – jedna noha vpřed, aby se při brždění koně mohly pevně opřít do nohou. S každým *prrr* zatáhnou pevně za opratě a poklesnou v kolenou (sníží se těžiště a zpevní břicho), uvolní opratě a napřímí se (přirozený nádech do bránice), pohyb rytmicky několikrát opakujeme.

Rozezpívání

Pracujeme s pěveckým modelem z písničky. Ve 2. a 3. taktu děti dvakrát lehce poskočí a na poslední tón dosednou do dřepu (ukotvení prvního stupně). Model transponujeme dle dispozic třídy.

Pro zpřesnění intonace ukazujeme jednotlivé tóny na těle (5-5-6-6-5-3-1 – 2 x hrud' – 2 x hlava – 1 x hrud' – 1 x břicho – 1 x zem).

Osvojení písně

(audio 036 CD 1)

Postup

- píseň dětem předzpíváme, můžeme i s nástrojovým doprovodem;
- nacvičujeme imitací, po čtyřtaktích;
- děti při zpěvu písně rozdělíme do dvou skupin, které se střídají ve zpěvu písně po čtyřech taktech;
- dbáme, aby děti při zpěvu nekřičely;
- je-li píseň již dobře osvojena, připojíme tlesknutí na slova *hop, hop, hop* a *přes příkop* (3 x tleskne-me – na každou slabiku, viz učebnice, ikonka rukou).

- 2 Doprovod můžeme v dalších hodinách obměnit – vytvoříme dvojice a místo tří tlesknutí nejdřív 1 x pleskne na kolena, 1 x tleskne a potřetí tleskne společně s partnerem dlaněmi o sebe.

tip+

Seznámení s rytmickými slabikami

Znovu dětem předvedeme, jak říkáme dlouhé noty: *tá, tá*, a jak krátké: *ty-ty-ty-ty*. Společně vyslovujeme slabiky rytmicky. Pak v učebnici v notovém zápisu písně *Hop, koníčku* děti najdou a zakroužkují noty, které odpovídají slabice *tá*.

Opakování známých písní, změny tempa

Zopakujeme si některé známé písničky. Zkusíme je zpívat rychleji, nebo naopak trochu pomaleji, než obvykle. Tempo mění náladu – ptáme se, zda a jak se změnila písnička, její nálada. Děti vyjadřují své pocity (např. veselejší, smutnější, táhlá, nudná).

LISTOPAD

UČEBNICE, S. 20–21

CÍLE HODINY

Žák:

- vnímá a prožívá tříčtvrteční rytmus – poslechem, pohybem, hrou na tělo
- rozpoznává zvuk zobcové flétny z ukázky
- osvojí si hru na zobcovou flétnu: tóny **h, a, g**
- osvojí si nápodobou píseň **Až, chlapečku, zavřeš víčka**
- doprovází písničku hrou na činelky
- seznamuje se s notovou osnovou a s umístěním not na linky a do mezer

Pomůcky:

- panenky nebo plyšové hračky, zobcové flétny, šátky, činelky

M *Stalo se vám někdy, že jste nemohli usnout? Co vám v takové chvíli pomohlo, máte nějakou dobrou radu na usnutí? Víte, jak se říká písničkám, které se zpívají dětem, aby v klidu usnuly? Jsou to ukolébavky.*

Ukolébavka je zpravidla pomalá písnička s pravidelným, houpavým rytmem. Zpívá se slabě, potichu, klidně, protože s ní máme někoho uspat. Rodiče ji často zpívají před usnutím malým dětem.

Poslech s houpáním

(audio 037 CD 1)

Rozestoupíme se v prostoru a pohoupeme při poslechu své panenky a plyšové hračky. Učitel podporuje vnímání rytmu a správné motorické reakce dětí na hudbu.

Rozezpívání

Pokud nejsou děti ještě rozezpívány, důsledně se vracíme ke cvičením v úvodní kapitole této příručky.

Při poslechu děti s pohybem houpání panence zpívají melodii písničky na *hooou, hooooou* (dlouhé *oooo* s uvolněním čelisti, *u* se vysloví krátce na závěr slabiky)

Při zpívání na slova hladí panenku (měkký hlasový začátek).

Práce s písní – Halí, belí

(audio 038 CD 1)

a) poslech – bystrá ouška

Pustíme nahrávku melodie ukolébavky **Halí, belí**. Necháme děti určit, o kterou píseň se jedná, a ptáme se, zda poznaly podle sluchu hudební nástroj, na který je ukolébavka zahrána – zobcová flétna.

Písničku si společně zazpíváme.

b) instrumentální hra písňe na zobcovou flétnu a na zvonkohru

Připomeneme si, jak se hraje tón h^1 . Procvičíme si jej – opakovaně nasazujeme (*dú*), rytmizujeme jména dětí ve třídě na tomto jednom tónu apod.

V učebnici na s. 20 si prohlédneme obrázek zvonkohry. Barevně jsou na ní vyznačené tóny g^1 , a^1 , h^1 .

Vedle na obrázcích fléten máme označené hmaty pro dva nové tóny – a^1 , g^1 . Správně postavíme prsty a zkusíme oba tóny zahrát. Pak připojíme i známý tón h^1 . Pokud děti zvládají hru všech tří tónů, můžeme podle barevného schématu s obdélníky hrát v $\frac{3}{4}$ metru písničku **Halí, belí**.

c) rozezpívání

Zazpíváme si písničku **Halí belí** a jejím posouváním nahoru a dolů se děti rozezpívají. Upevní si nástup melodie na 3. stupni (začíná jím píseň **Halí belí**) v dovětku A koníček spí. Tuto zkušenost pak děti využijí při zpěvu písně **Až, chlapečku, zavřeš víčka**.

Poznej hudební nástroj

(audio 039 CD 1)

Představte si oblohu plnou hvězdiček, líbezná ukolébavka zní. (Brahms – *Ukolébavka Lullaby*) *Jestlipak poznáte, které hudební nástroje v ukázce znějí?* (Odpověď – klavír a příčná flétna)

Tanec se šátky

(audio 040 CD 1)

Vyzveme děti, aby si při druhém poslechu **Brahmsovy ukolébavky** vzaly šátky a volně se do hudby pohybovaly po třídě. Poté skladbu pustíme znovu, tentokrát však budou děti na přerušení hudby reagovat tak, že se zastaví a podloží si šátek pod bradu, na opětovné rozeznění se „probudí“ a pokračují ve volném pohybu.

Až, chlapečku, zavřeš víčka – osvojení písně

(audio 041 a 042 CD 1)

M

Naučíme se teď zpívat jednu krásnou ukolébavku. Poslouchejte pozorně, jestli poznáte, kdo ji komu zpívá.

Učitel zazpívá píseň s vzorovou výslovností, v pomalejším tempu, dbá na legatové **vázání tónů** (melodický postup připomíná vlnky, tedy houpavý pohyb, který při zpěvu podtrhneme důsledným frázováním po dvoutaktích).

Děti odpoví, komu je ukolébavka zpívána – chlapečkovi, zřejmě mu ji zpívá maminka.

Naučíme se píseň zpívat nápodobou, pod dvoutaktích. Dbáme na správnou intonaci, rytmus i výslovnost. Zpíváme vázaně, s uvedeným frázováním.

Pokud by nastal problém v 5. taktu písničky, rozdělíme třídu na dvě skupiny: 1. zpívá čtyři takty, 2. skupina zpívá dovětek **A koníček spí**. Následně si role vymění. Po této průpravě zkusíme zazpívat píseň v celku. Na závěr zazpívá píseň celá třída společně.

Děti mohou sledovat v učebnici notový zápis. Vyzveme je, zda vidí, jak se melodie (tóny za sebou) vlní – dělá tři drobné vlnky. Ukážeme je na tabuli, žáci si je obtáhnou prstem v učebnici. Zpíváme písničku tak, abychom vlnky „neroztrhli“ a zněla plynule.

Doprovod na činelky: v posledním taktu písně můžeme na poslední dvě doby slabě zahrát na činelky.

Podle času, případně v další hodině, můžeme připojit další sloky nebo jejich výběr.

Seznámení s notovou osnovou

V učebnici na s. 21 si ukážeme obrázek notové osnovy. Zapisujeme do ní noty, značky pro tóny (zahrajeme ukázky tónů na různé laditelné nástroje, zpívané tóny). Notovou osnovu tvoří linky (spočítáme, kolik jich je – pět) a mezery (spočítáme je – čtyři). Noty vpisujeme na linky, nebo do mezer.

Z přílohy 21 vystříháme noty. Nalepíme je tak, že na linky umístíme noty s praporkem (osminové) a do mezer noty bez praporku (čtvrtové), nebo umístíme noty libovolně na linky a do mezer. Dbáme na úpravu.